

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
Ύμηττοῦ 47-51, 161-21 Καισαριανή. Τηλ. 01-7224123 Fax 01-7223584
(Internet) <http://www.imkby.gr> (e-mail) info@imkby.gr

Αριθμ. Πρωτ. Φ1/3/764

Έν Καισαριανῇ τῇ 14-12-2000

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 10η

Πρός
τούς Πανοσιολογιωτάτους καί Αἰδεσιμωτάτους Ἐφημερίους
τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως

Ἀγαπητοί Ἀδελφοί καί Πατέρες χαίρετε ἐν Κυρίῳ.

Καθὼς πλησιάζουν οἱ μεγάλες ἑορτές τοῦ Ἁγίου Δωδεκαημέρου, αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη αὐτῆς τῆς ἐπικοινωνίας, προκειμένου νὰ σᾶς εὐχηθῶ τὴν δύναμη τοῦ Θεοῦ καί τὴν ἀπό μέρους Του ἐνίσχυσή σας στὸν προκείμενο ἀγῶνα, παράλληλα ὁμως γιὰ νὰ σᾶς δώσω μερικές χρήσιμες ὁδηγίες ποιμαντικές, λειτουργικές, τελετουργικές, πρακτικές καί κοινωνικές μέ τίς ὁποῖες θέλω νὰ σᾶς ὑποβοηθήσω στὴν ἐπιτυχία σας ὡς λειτουργῶν, ὡς ποιμένων, ὡς διδασκάλων καί πνευματικῶν Πατέρων.

Εἶμαι βέβαιος, ὅτι οἱ ὁδηγίες μου αὐτές μπορεῖ νὰ σᾶς χρησιμεύσουν γιὰ τὴν ἀρτιότερη ἐπιτέλεση τῆς ἀποστολῆς σας καί νὰ σᾶς καταστήσουν περισσότερο προσεκτικούς σέ διαφόρους τομεῖς, ἐνῶ ταυτόχρονα θὰ σᾶς δώσουν τὴν δυνατότητα νὰ συμβουλευέσете κατάλληλα καί τούς στενοὺς σας συνεργάτες (τούς Ἱεροψάλτες, τούς Ἐπιτρόπους, τίς Κυρίες, τούς Νεωκόρους), ὥστε ὅλοι νὰ εὐθυγραμμισθοῦν μέ τὴν ὀρθή καί πρέπουσα ἐκτέλεση τῶν καθηκόντων των.

Πολλὰ ἐξ ὧσων θὰ διαβάσετε στή συνέχεια ἴσως νὰ μὴν ἀφοροῦν σ' ὅλους σας. Ὡστόσο θὰ ὠφεληθῆτε, ἐάν συμμορφωθῆτε πιστά στίς ὁδηγίες αὐτές.

Τίς ὁδηγίες μου αὐτές διακρίνω σέ: α) Ποιμαντικές, β) Τελετουργικές-Πρακτικές, γ) Ἀγιαστικές καί δ) Κοινωνικές.

1)Βοηθήστε τούς ένορίτες σας νά βιώσουν τό γεγονός τής έπιφανείας τοῦ Θεοῦ. Διστυχῶς οἱ ἄνθρωποι σήμερα έορτάζουν Χριστούγεννα χωρίς Χριστό. Συνδέσατε τους μέ τόν Κύριο. Έξηγήσατέ τους γιά τό γεγονός τής σωτηρίας . Έμβραθύνετε στά νοήματα τῶν ὕμνων, τῶν ἀναγνωσμάτων. Μή τούς ἀφήνετε γυμνούς, πεινασμένους καί διψασμένους. Ὅταν γευθοῦν τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί αἰσθανθοῦν τήν επίσκεψη τοῦ ἐλεήμονος Θεοῦ θά ἐνισχυθοῦν στόν πνευματικό τους ἀγῶνα καί θά γίνουν κήρυκες τής θείας ἀγάπης.

2) Δεχθῆτε τήν ἐξομολόγησι τῶν πιστῶν. Διδάξατε τούς πιστούς νά μήν ἀποφεύγουν νά ἐξομολογοῦνται. Δέν εἶναι αὐτονόητα ὅλα αὐτά, ὅτι οἱ χριστιανοί τά γνωρίζουν. Σεῖς ἐνθυμεῖσθε πότε ἦταν ἡ τελευταία φορά πού ἀναφερθήκατε στό θέμα αὐτό; Παρακινήσατε τούς ένορίτες σας νά ἐξομολογηθοῦν. Τούς εὐεργετεῖτε. Μή τούς ἐγκαταλείπετε στήν ἄγνοια, στήν ἁμαρτία καί τήν πνευματική αἰχμαλωσία.

3)Προετοιμάσατε τούς ένορίτες σας ἐγκαίρως γιά τήν θεία Κοινωνία, ὥστε νά προσέλθουν μετά φόβου Θεοῦ, "πίστεως καί ἀγάπης". Τήν παραμονήν τῶν Χριστουγέννων κοινωνοῦν χιλιάδες ἄνθρωποι, χωρίς νά μπορεῖ νά τεθεῖ μιά τάξις στό φαινόμενο. Ἐρχονται, κοινωνοῦν καί φεύγουν. Τί θά γίνει μέ ὅλο αὐτό τόν κόσμο, ὁ ὁποῖος οὔτε ἔχει ἐξομολογηθεῖ, οὔτε στή θεία Λειτουργία μετέχει, παρά ἔρχεται βιαστικά, κοινωνεῖ καί ἀπέρχεται πάλι βιαστικά! Ἄν διδάξετε τούς πιστούς τά δέοντα, θά μετριασθεῖ τό κακό.

Β ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Ἡ θεία λατρεία στήν ὀρθόδοξη Ἐκκλησία μας κατέχει κεντρική θέσι σ' αὐτή. Μέσα σ' αὐτή βιώνεται τό κλίμα τῶν έορτῶν καί ὁ πιστός οἰκοδομεῖται διά τής Χάριτος τοῦ Θεοῦ. Ἀρκεῖ ὅλοι οἱ παράγοντες τής θείας λατρείας νά εἶναι ἄψογοι. Καί ἡ παράγοντες αὐτοί εἶναι: α) ὁ λειτουργός ἱερεύς, β) ὁ ἱεροψάλτης καί γ) ὁ λαός. Ἡ θεία λατρεία μας ἔχει ὠρισμένους κανόνες, πού πρέπει νά τηροῦνται. Εἶναι μεγίστη τέχνη τό νά μπορεῖ κανείς νά συμπεριφέρεται μέσα στή θεία λατρεία μέ τό μέτρο τής διακρίσεως, συνδυάζοντας τήν μεγαλοπρέπεια καί τήν λιτότητα. Τελέσατε τίς ἱερές Ἀκολουθίες μέ προσοχή, ἱεροπρέπεια καί κατάνυξι. Ἡ θεία Λατρεία εὐφραίνει καί τρέφει τούς πιστούς.

2. Ἡ καθαριότης σέ ὅλους τούς χώρους τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ εἶναι ἀπαραίτητος, κυρίως ἐντός τοῦ ἁγίου Βήματος. Μερικοί ἐξ ὑμῶν εἴσθε ὑποδείγματα σ' αὐτό τό σημεῖο. Παρακαλῶ καί προτρέπω ὅσους εἶναι ἀμελεῖς καί δέν ἐνδιαφέρονται γιά τήν καθαριότητα τῶν ἱερῶν χώρων νά διορθωθοῦν. Βλέπω μερικά ἅγια Βήματα πού ὁμοιάζουν πρός ἀποθηκευτικούς χώρους. Εἶναι ἁμαρτία ἡ ἀμέλεια. Καθαρίσατε τήν Ἁγία Τράπεζα, ἀλλάξατε της τά καλύμματα. Πάνω στήν Ἁγία Τράπεζα νά ὑπάρχουν μόνο τά ἀπαραίτητα, ὅχι καί τά περιττά. Ἀφαιρέσατε τά πλαστικά λουλούδια. Καθαρίσατε τό δάπεδο, τήν Ἁγία Πρόθεση, βάλετε τάξι στά ἐρμάρια, στά ἄμφιά σας, στά βιβλία, στά ἱερά Σκεύη, Γυαλίσατε τά ἐξαπτέρυγα, τά

κηροπήγια, πλύνετε τὰ κόκκινα μαντήλια (δηλαδή τὰ μάκτρα τῆς θείας κοινωνίας), προμηθευθῆτε καινούργιο Ἀντιμήνσιο. Ἡ νοικοκυρωσύνη εἶναι ὑποχρέωση ὅλων μας. Ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ ζητῶ νά εἶναι εὐπρεπής.

3. Φροντίσατε, ἰδίως οἱ νεώτεροι ἀπό σᾶς νά μελετήσετε τίς τυπικές διατάξεις τῶν ἡμερῶν αὐτῶν. Τίς περιλαμβάνει τό "Τυπικό", ἀλλά καί τό Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας. "τά Δίπτυχα" Ἐπισημαίνω ὅτι, κατά τό τρέχον ἔτος ἡ ἑορτή τῶν Χριστουγέννων γίνεται ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος Δευτέρα. Τοῦτο ἐπιφέρει τίς ἐν συνεχείᾳ ἀλλαγές στό τυπικό τῆς ἑορτῆς.

α) Οἱ Μεγάλες ὼρες, οἱ ψαλλόμενες κατά τήν Παραμονήν τῶν Χριστουγέννων, ἐπειδή ἡ Παραμονή εἶναι ἡμέρα Κυριακή, μετατίθενται τήν Παρασκευή 22 Δεκεμβρίου.

β) Κατ' αὐτήν τήν Παρασκευή 22 Δεκεμβρίου δέν τελεῖται θεία Λειτουργία. Ἐπειδή κατ' ἐκείνην τήν ἡμέρα πιθανόν νά σᾶς ζητήσουν σχολεῖα τῆς ἐνορίας σας νά ἐκκλησιασθοῦν, πρέπει ἐγκαίρως νά τὰ εἰδοποιήσετε, ὅτι ἐκείνη τήν ἡμέρα κατά τό "Τυπικόν" τῆς Ἐκκλησίας δέν τελεῖται θεία Λειτουργία, γιά νά ρυθμίσουν νά ἐκκλησιασθοῦν καί νά κοινωνήσουν τὰ παιδιά μία τῶν προηγουμένων ἡμερῶν. Ἐξυπακούεται, ὅτι τήν 22 Δεκεμβρίου μποροῦν νά ἐκκλησιασθοῦν τὰ παιδιά καί νά παρακολουθήσουν τίς ὼρες, ἐάν τό ἐπιθυμοῦν, ἀλλά δέν θά μπορέσουν νά κοινωνήσουν, ἐφ' ὅσον δέν τελεῖται θεία Λειτουργία.

γ) Ὁ Μέγας Ἑσπερινός κατά τήν Παραμονή δέν ψάλλεται τό πρωῒ, ἀλλά στήν θέση του καί στήν ὥρα του, τήν Κυριακήν 24 Δεκεμβρίου τό ἀπόγευμα.

Εἰς τόν Μητροπολιτικόν Ἱερόν Ναόν τοῦ Ἀγίου Νικολάου Καισαριανῆς ὁ Μέγας Ἑσπερινός θά ψαλεῖ τήν 6ην μ.μ. στόν ὁποῖο καί θά χοροστατήσουμε καί θά ὁμιλήσουμε. Σ' αὐτόν θά προσέλθῃτε ἅπαντες οἱ Ἐφημέριοι τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ἀφοῦ προηγουμένως τελέσετε τήν Ἀκολουθίαν τοῦ Ἑσπερινοῦ στίς ἐνορίες σας.

δ) Ἡ θεία Λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου δέν τελεῖται τήν Παραμονήν, 24 Δεκεμβρίου, ἀλλά τήν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων, 25 Δεκεμβρίου.

4. Δώσατε καί τίς κατάλληλες ὁδηγίες στούς ἱεροψάλτες σας, νά ψάλουν καλά, νά διαβάζουν ἤρεμα καί μέ νόημα, νά εἶναι καί αὐτοῖ ἀψογοί. Παράλληλα ἐνημερώσατε καί τούς Ἐπιτρόπους σας γιά τὰ καθήκοντά τους. Πώς νά στέκωνται, πώς νά διευκολύνουν τούς πιστούς, ὅτι δέν πρέπει νά φωνάζουν, πώς πρέπει νά δίδουν τό σύνθημα τῆς τάξεως καί ὄχι τῆς ἀταξίας. Οἱ Ψάλτες δέν πρέπει νά κάνουν λαρυγγισμούς, νά ψάλουν μέ δικό τους τρόπο, νά δημιουργοῦν σύγχυση. Ὁ καλός ἱεροψάλτης εἶναι ἕνας πολῦτιμος βοηθός καί συμπαράστατης τοῦ ἱερέως. Στόν νεωκόρο δώσατε ὁδηγίες γιά τόν ἄψογο ἀπό πάσης πλευρᾶς καθαρισμό τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ. Φροντίσατε νά ἐξασφαλίσετε παιδιά γιά τό ἅγιο Βῆμα. Καλλιεργήσατέ τα, ὥστε νά μή ἀτακτοῦν, νά μή ἀσεβοῦν, ἀλλά μέ φόβον Θεοῦ νά ὑπηρετοῦν. Διδάξατέ τα πώς πρέπει νά συμπεριφέρονται, πότε νά κάθωνται καί πότε νά εἶναι ὀρθια. Συστήσατε τους νά μή ὁμιλοῦν καί νά μή κάνουν θόρυβο. Ἄν τούς δεῖξετε τό δρόμο, θά τόν ἀκολουθήσουν.

5. Όταν μαζεύεται πολύς κόσμος μέσα στο ἅγιο Βῆμα δημιουργεῖται ἀταξία. Ἐπιβάλατε τήν τάξι καί μή ἀνέχεσθε τούς θορύβους κατά τήν ὥρα τῆς θείας λατρείας. Σεῖς πρέπει νά δίδετε τό σύνθημα τῆς εὐλαβείας καί τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ. Πολλοί ἱερεῖς πηγαινοέρχονται ἄνευ λόγου μέσα στό ἅγιο Βῆμα, περνώντας μάλιστα ἐμπρός ἀπό τήν Ἁγία Τράπεζα. Εἶναι ἀσέβεια. Ἄν δέν ὑπάρχει ἀνάγκη, μή μετακινεῖσθε ἐντός τοῦ ἁγίου Βήματος. Σταθῆτε σέ ἓνα μέρος δίδοντες καί στά παιδιά ἢ καί στούς μεγάλους τό καλό παράδειγμα. Ὅταν παρίσταται ἀνάγκη νά μετακινηθεῖτε, μή τρέχετε. Ὁ ἱερεὺς βαδίζει ἀργά καί προσεκτικά, δέν ἀνεβαίνει δυό-δυό τά σκαλοπάτια, δέν τρέχει μέσα ἢ ἔξω ἀπό τήν Ἐκκλησία.

6. Οἱ πολυέλαιοι καί τά λοιπά φωτιστικά πρέπει νά ἔχουν ὅλα τά φῶτα τους. Ὅπου οἱ λάμπες εἶναι καμμένες πρέπει νά ἀντικατασταθοῦν. Καθαρίσατε τούς πολυελαίους. Ἄν εἶναι μπρούντζινοι γυαλίσατέ τους. Ἄν εἶναι γυάλινοι πλύνάτέ τους. Πρέπει νά ἀστράφτουν. Καλέσατε συνεργεῖα γυναικῶν νά σᾶς βοηθήσουν. Δέν θά σᾶς ἀρνηθοῦν. Ἡ πρεσβυτέρα πρώτη καί μετά οἱ ἄλλες γυναῖκες. Τό ἴδιο καί τά καντήλια τοῦ τέμπλου. Πρέπει νά λάμπουν καί αὐτά. Καί νά καῖνε μέ λάδι. Ἀπαγορεύομεν νά ὑπάρχουν καντήλια τοῦ τέμπλου μέ ἠλεκτρικά λαμπιόνια.

7. Τά μικρόφωνα καί τά μεγάφωνα εἶναι μιά καλή ἐξυπηρέτηση ἀλλά καί μεγάλη πληγή. Τά μεγάφωνα τσιρίζουν ἐνίοτε ἢ δέν βγάζουν καθαρή φωνή, ιδίως ἂν εἶναι μηχανήματα παλαιά. Καλύτερα νά λείπουν. Τά μεγάφωνα τοῦ ἐσωτερικοῦ χώρου δέν εἶναι κόρνες, ὅπως βάζουμε ἔξω. Μέσα ὁ ἥχος πρέπει νά εἶναι ἀπαλός, γλυκὺς καί ὄχι ἐκκωφαντικός. Ρυθμίσατε τήν ἔνταση ἀπό τήν κονσόλα καί μήν ἀφήνετε τόν οἰονδήποτε νά βάζει τό χέρι του καί νά τά ἀπορρυθμίζει. Μερικοὶ ἱερεῖς, πού ἔχουν ἰσχνή φωνή συνηθίζουν νά βάζουν τό μικρόφωνο τῆς Ἁγίας Τραπέζης στό στόμα τους. Ἐτσι ὁμως ἐνοχλοῦν τούς ἐκκλησιαζομένους, διότι ἡ φωνή μεγεθύνεται καί τό ἀκουσμα εἶναι φρικτόν. Μή βάζετε τό μικρόφωνο στά χεῖλη σας, οὔτε νά ἀνοίγετε τήν ἔνταση στό τέρμα. Ἐνοχλεῖτε ἔστω καί ἂν δέν τό ἀντιλαμβάνεσθε. Τό μικρόφωνο πρέπει νά εἶναι σέ μιά λογική ἀπόσταση ἀπό τό στόμα σας. Ἐπίσης τά ἐξωτερικά μεγάφωνα εἶναι γιά νά ἐξυπηρετοῦν ἐκείνους, πού δέν χωροῦν νά μποῦν μέσα. Δέν ἔχει νόημα νά εἶναι ἀνοικτά τά ἐξωτερικά μεγάφωνα, ὅταν οἱ πιστοὶ εἶναι ὅλοι μέσα. Τί νόημα ἔχει αὐτό; Θέλετε νά σᾶς ὑβρίζουν, ὅσοι ἐνοχλοῦνται;

8. Ἡ τήρηση τῆς τάξεως μέσα στό Ἱερό Ναό σας κατά τίς μεγάλες ἡμέρες τῶν ἐορτῶν εἶναι καθῆκον τῶν Ἐπιτρόπων, πρὸς τούς ὁποίους δέον, νά κάνετε τίς ἀπαραίτητες συστάσεις. Πολύ σημαντικό εἶναι νά κρατεῖται ὁ χῶρος τοῦ Σωλέα, ὅπου ὑπάρχει, ἐλεύθερος, ὥστε νά μή ὑπάρξει ἀταξία κατά τήν Θεία Μετάληψη καί τήν διανομή τοῦ Ἀντιδώρου. Πρὸς τοῦτο χρειάζεται ἐγκαίρως νά ὑπάρχουν τρία πρόσωπα πού θά κρατοῦν πρὶν ἀπό τήν Θ. Μετάληψη τίς τρεῖς θύρες τοῦ Σωλέα κλειστές, ὥστε ὁ χῶρος νά παραμένει ἐλεύθερος καί νά μήν παρατηρεῖται συνωστισμός. Ἐνίοτε ὑπάρχει μεγάλη κοσμοσυρροή καί ἐξ ἀνάγκης οἱ ἐκκλησιαζόμενοι προωθοῦνται καί πρὸς τόν Σωλέα. Εἶναι λύσις ἀνάγκης ἐπιβαλλομένη ἐκ τῶν περιστάσεων.

Γ ΑΓΙΑΣΤΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Κατά την περίοδον αὐτήν θά τελέσετε ἀσφαλῶς διάφορες ἀγιαστικές πράξεις (ἀγιασμό, εὐχέλαιο κ.λ.π.) εἴτε στούς οἴκους τῶν ἐνοριτῶν σας εἴτε στό Ἱερό Ναό σας. Κατ' ἀρχήν θέλω νά σᾶς προτρέψω νά τελέσετε τό ἅγιον Εὐχέλαιον τίς παραμονές τῶν Χριστουγέννων καί νά συνηθίσετε τό Λαό μας νά ἀποζητᾷ τήν χάριν τοῦ θεραπευτικοῦ τούτου Μυστηρίου καί ταυτόχρονα συγχωρητικοῦ. Τίς πράξεις αὐτές πρέπει νά τίς τελεῖτε μέ εὐλάβεια, χωρίς νά "τρέχετε", χωρίς παραλείψεις τῶν εὐχῶν, δηλαδή βιασύνην. Ἐπωφεληθῆτε τῆς εὐκαιρίας πού εἰσέρχεσθε μέσα στούς οἴκους τῶν ἐνοριτῶν σας γιά νά συζητήσετε μαζί τους τά πνευματικά τους προβλήματα, ἐνισχύσατέ τους νά πιστεύουν στό Θεό, ζητήσατέ τους νά ἐκκλησιάζονται τακτικότερα, δείξατε ἐνδιαφέρον γι' αὐτούς καί τήν ζωή τους. Μιλήσατε στόν κόσμον γιά τόν Χριστό καί γιά τήν Ἐκκλησία. Μή περιορίζεσθε μόνο στό νά κάνετε τόν Ἀγιασμό ἢ τό Εὐχέλαιο καί νά φεύγετε. Κάθε λόγος σας νά εἶναι πνευματικός. Νά ἀποφεύγετε τίς πολιτικολογίες, τά ἀστεῖα, τούς χαριεντισμούς. Ἐστέ σοβαροί, ὅταν εἰσέρχεσθε στούς οἴκους τῶν ἐνοριτῶν σας. Πολλοί κληρικοί ἀπρόσεκτοι στό σημεῖο αὐτό ἐπλήρωσαν ἀκριβά τήν οἰκειότητα πού ἔδειξαν.

2. Νά ἐπιδιώκετε νά εἰσέρχεσθε στούς οἴκους τῶν ἐνοριτῶν σας μέ κάθε εὐκαιρία. Μιά τέτοια εἶναι ὁ ἀγιασμός τῶν οἴκων τήν παραμονήν τῶν Φώτων. Μερικοί διστάζουν ἢ ἀμελοῦν ἢ τό χειρότερον, θεωροῦν πῶς αὐτή ἡ ἐπίσκεψις δέν εἶναι ἀξιοπρεπής. Πρόκειται περί λανθασμένης ἐκτιμῆσεως. Οἱ νεώτεροι ἰδίως κληρικοί μας ἔχουν πολλά νά διδαχθοῦν ἀπό τίς ἐπισκέψεις αὐτές. Θά δοῦν πῶς ζοῦν οἱ ἄνθρωποι. Θά συναντήσουν τήν κρυφή φτώχεια. Θά μποῦν καί στά σπίτια τῶν πλουσίων. Θά δοῦν τήν ματαιοδοξία. Θά ἐκτιμήσουν τούς ἀνθρώπους. Φρονῶ, ὅτι ἐπιβάλλεται τό καλό αὐτό ἔθιμο νά μή σβυσθεῖ.

Δ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Διοργανώσατε κατά τίς μέρες αὐτές ἐορτές στήν ἐνορία σας καί καλέσατε παιδιά, γονεῖς, ἐκπαιδευτικούς καί ἀρχές. Καλόν εἶναι ἡ ἐνορία σας νά δείξει τό εὐρύ κοινωνικό της πνεῦμα ἀγκαλιάζοντας τόν λαό. Οἱ ἐόρτιες ἐκδηλώσεις ἀρέσουν στόν κόσμον καί στούς νέους.

2. Διοργανώσατε μέ τήν ἐνορία σας ἐκδρομές, προσκυνήματα στά μοναστήρια, ἐπισκέψεις σέ ἱδρύματα. Προσφέρατε δῶρα, τρόφιμα, γλυκά, κ.λπ.

3. Θυμηθῆτε τούς πτωχοῦς τῆς ἐνορίας σας. Μπορεῖτε ἐκτάκτως νά διοργανώσετε χριστουγεννιάτικο γεῦμα γιά τούς ἀπόρους. Φάτε καί σεῖς μαζί τους σάν μιᾷ οἰκογένεια. Παρακινήσατε τούς ἐνορεῖτες σας νά προσφέρουν γιά τό χριστουγεννιάτικο τραπέζι καί δώσατε χαρά στούς πτωχοῦς.

4.Στολίσατε ἂν μπορεῖτε τόν περίβολο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ σας μέ Φάτνη ἢ Δένδρο. Καί τά δύο εἶναι ἐλληνορθόδοξα ἔθιμα καί παραδοσιακά. Μπορεῖτε νά ἐπιμεληθῇτε.

5.Παρακινήσατε τούς νέους τῆς ἐνορίας νά ποῦν τά κάλαντα καί μέ τά χρήματα πού θά συλλέξουν νά κάνουν μιά φιλανθρωπία. Θά τούς χαρίσετε μεγάλη χαρά.

6. Εὐχηθῇτε στούς ἐνοριῖτες σας, ἂν ἔχετε τά ὀνοματεπώνυμα τους, μέ κάρτες εὐχετήριες τῆς ἐνορίας σας. Θά τό ἐκτιμήσουν βαθειά. Σέ ὅσους σᾶς εὐχηθοῦν μή παραλείψετε νά ἀπαντήσετε μέ εὐγένεια. Εἶναι ἀγενές νά μή ἀπαντᾶτε, ὅταν λαμβάνετε εὐχές.

7. Αὐτές τίς ἡμέρες οἱ ἄνθρωποι ἀνταλλάσσουν εὐχές καί δῶρα. Θυμηθῇτε τούς ἀνθρώπους, πού εἶναι συνεργάτες σας (τούς Ἐπιτρόπους, τούς Ψάλτες, τούς νεωκόρους, τούς κατηχητές, τίς κυρίες κ.λπ.) καί στείλατε τους ἕνα δωράκι. Δέν πρόκειται νά φτωχύνει ἡ ἐνορία.

Ἀγαπητοί μου πατέρες

Εὐχομαι σ' ὅλους σας μέ ἀγάπη γιά τίς ἐγγίζουσες ἑορτές καλή δύναμη καί ἄρτια ἐπιτέλεση τῶν καθηκόντων σας. Εὐχομαι ἐπίσης νά διέλθετε τό Ἅγιον Δωδεκαήμερον μέ οἰκογενειακή γαλήνη καί εὐτυχία. Παρακαλῶ νά διαβιβάσετε στίς κυρίες πρεσβυτέρες σας καί στά παιδιά σας τίς πατρικές μου εὐχές καί τήν ἀγάπη μου. Ὁ Θεός νά εἶναι μαζί σας.

Μετά πατρικῶν εὐχῶν.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ